

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr.

Wilno, dnia 3 lipca 1931 r.

473.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

1. "Lietuvos Žinios" o 3-cim kongresie Związku Nauczycieli Krajów Nadbałtyckich.-

I. 1.

K r o n i k a .

2. Kongres nauczycieli państw bałtyckich.-
 3. Estońsko-litewskie zbliżenie prasowe.-
 4. Sprawa wydania przestępców estońskich.-
 5. Antylitewska demonstracja hitlerowców w Tylży.-

" "
 " "
 " "
 " "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

6. "Lietuvos Aidas" o szkolnictwie litewskim.-
 7. "Lietuvos Aidas" o wynikach wyborów do samorządów.-

III. "
 " 2.

K r o n i k a .

8. Dokoła sprawy Voldemarasa.-
 9. Cofnięcie subwencji rządowym instytucjom katolickim.-
 10. Przymus szkolny na Litwie.-
 11. Incydent na Kongresie Eucharystycznym w Szawłach.-
 12. Odsłonięcie pomnika Janusza Radziwiłła w Birżach.

" "
 " "
 " "
 " "
 " "

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

13. Dezercje Niemców kłajpedzkich z wojska litewskiego.- VII. 3.
 14. Pomnik ku czci generała Giełguda.- " "

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW WILEŃSKICH.

K r o n i k a .

15. Dokoła wiecu akademików-Litwinów w sprawie polityki arcyb.Jakubrzykowskiego.- VIII. "
 16. Przeniesienie księdza-Litwina do parafji białoruskiej. " "
 17. Nowe oddziały T-wa Św. Kazimierza.- " "
 18. Nowe nauczycielki litewskie.- " "

-----0000000\$000000-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Žinios" o 3 - c i m k o n g r e s i e Z w i ą z -
k u N a u c z y c i e l i K r a j ó w N a d b a ł t y c k i c h .

"Lietuvos Žinios" Nr.143 z dn.27.VI.1931 r. Artykuł p.t.

"Trzeci kongres Związku Nauczycieli Krajów Nadbałtyckich", Streszczenie:

W 1924 r. odbył się w Kownie kongres przedstawicieli nau-
czycielstwa państw nadbałtyckich. W jego wyniku stworzono Związek
Nauczycieli Nadbałtyckich. Postępowe nauczycielstwo krajów nadbał-
tyckich pierwsze zrozumiało wielkie znaczenie współpracy narodów
nadbałtyckich w zakresie kultury i oświaty. Stworzono trwały fundament
zbliżenia państw nadbałtyckich. Obecnie odbył się trzeci kongres
Związku Nauczycieli Nadbałtyckich. Powitać należy kongres z całym uzna-
niem, gdyż jedynie wolna szkoła w wolnych państwach nadbałtyckich mo-
że dać trwałe podstawy jedności i współpracy narodów

K r o n i k a .

K o n g r e s n a u c z y c i e l i p a ń s t w b a ł t y c k i c h .
Jak podaje prasa kowieńska, odbył się w Kownie w dniach 28-29 kongres
nauczycieli państw bałtyckich. W kongresie wzięło udział 60 nauczycie-
li estońskich, 90 łotewskich i 50 litewskich.

E s t o ń s k o - ł o t e w s k i e z b l i ż e n i e p r a s o w e .
Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.145/, w dn.30 czerwca r.b. podpisano
w Kownie akt jedności prasy litewsko-estońskiej.

S p r a w a w y d a n i a p r z e s t ę p c ó w e s t o ń s k i c h .
Jak podaje prasa kowieńska, rząd estoński zwrócił się do rządu li-
tewskiego z prośbą o wydanie zbiegłych z Estonji aferzystów Szajna i
Mowszowicza. Ponieważ jeden z oszustów jest obywatelem łotewskim,
drugi litewskim, zachodzi kwestja, czy Litwa ich wyda.

A n t y l i t e w s k a d e m o n s t r a c j a h i t l e r o w -
c ó w w T y l ż y . W Tylży nad granicą litewską, hitlerowcy urzą-
dzili wielki zjazd, który zgromadził przeszło 8 tys.osób. Zadaniem
zjazdu było podkreślenie stanowiska partji hitlerowskiej w sprawie
rewizji granic. Spoglądając na litewski brzeg Niemna, przywódca na-
rodowo-socjalistyczny Goebbels wzywał do walki z postanowieniami
traktatu wersalskiego, mówiąc:

"Jesteśmy tu częścią Rzeszy Niemieckiej, której rozszerze-
nie zapewni naszemu narodowi miejsce, jakie się mu należy. Nasza
przestrzeń pod słońcem musi być powiększona. Musimy wysadzić w powiet-
rze te barjery, które nam przegradzają drogę na Wschód. Tutaj nad
granicą nie potrzebujemy udawać, że naród niemiecki nie może być
pozbawiony przestrzeni. Niech kto chce nazwie nas imperjalistami. My
domagamy się przestrzeni, aby móc otrzymać chleb dla naszych dzieci."

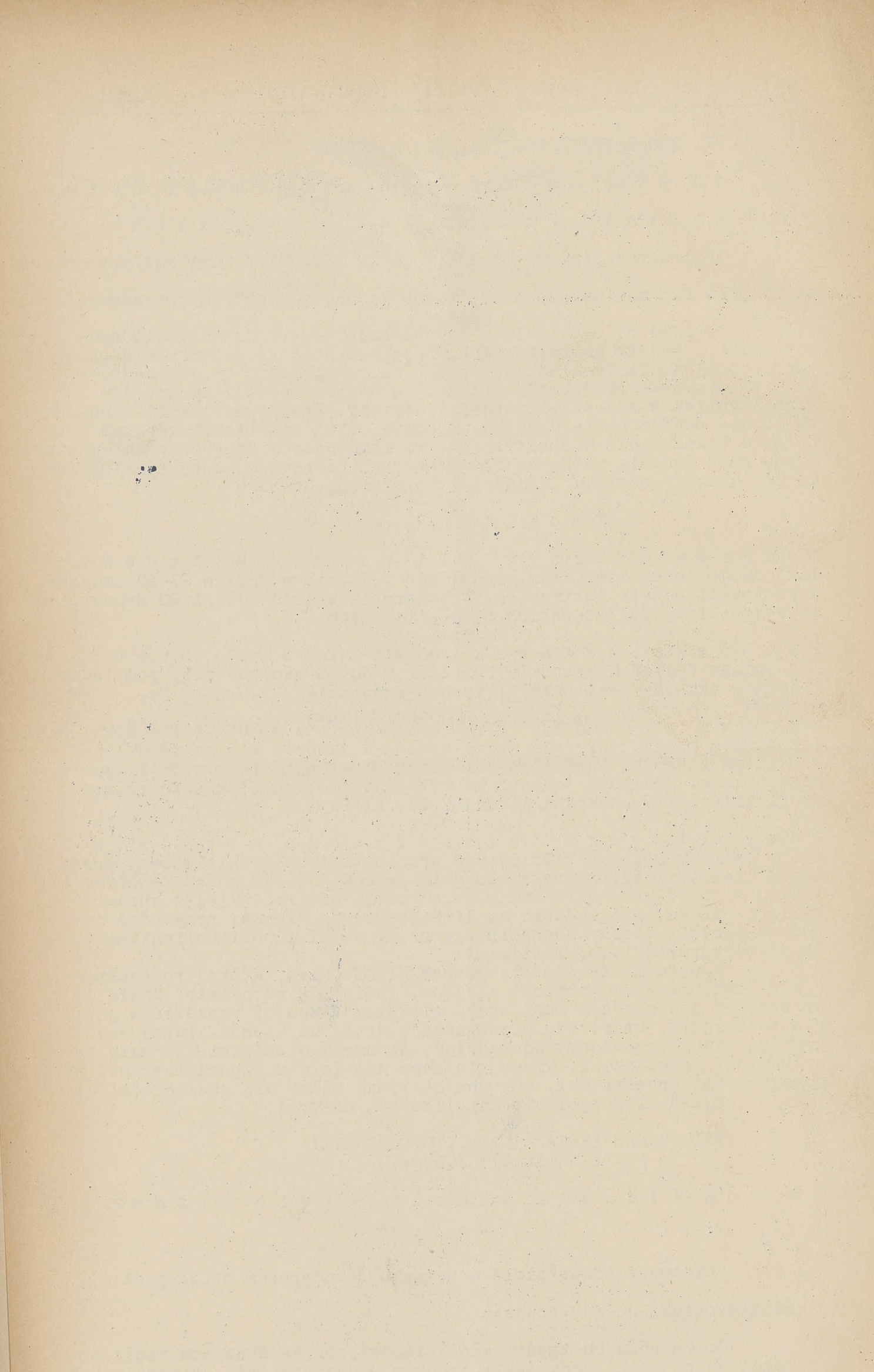
Zjazd miał wybitnie antylitewski nastrój.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Aidas" o s z k o l n i c t w i e l i t e w -
s k i e m .

"Lietuvos Aidas" pisze w związku z kongresem nauczycieli
państw nadbałtyckich, co następuje:

Co do różnych typów szkół litewskich, zarówno pod względem
zespołów nauczycielskich, jak i środków nauczania, nie osiągnęły one
jeszcze należytego poziomu. Jednak jasnym jest dla wszystkich, że
praca idzie i szybko posuwa się naprzód nie tylko w zakresie samej na-

uki, lecz i wychowania, krzewienia miłości ojczyzny i stwarzania gotowości bronięcia jej przed ewentualną napaścią. Jest to wielkim zadaniem państwa, nierozumianem przez nieznaczną tylko grupę nauczycieli, większość bowiem zdaje sobie sprawę z doniosłości tych poczynań. Piastuje ona ideały narodowe i przyszłość do niej należy.

"Lietuvos Aidas" o wynikach wyborów do samorządów.

"Lietuvos Aidas" Nr.1 42 z dnia 27.VI.1931 r. Artykuł p.t.

"Już wszyscy". Streszczenie:

Kowno już ma Radę Miejską. Nie można rzecz prosta twierdzić, że dawna Rada Miejska popełniała same błędy. Najgorszą jednak rzeczą są deficyty z jakimi daremnie dawna Rada Miejska walczyła. Kowno ma już około 8 milj. lt. długów. Nie jest to wprawdzie suma zbyt wielka, lecz ciężka bądź co bądź na budżecie dość poważnie.

Zyczyć należy nowemu samorządowi kowieńskiemu jak najbardziej owocnej pracy.

K r o n i k a .

Dokoła sprawy Voldemarasa. Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.145/, Sąd Wojenny wyznaczył na 17 września sprawę Voldemarasa i 23 voldemarasowców, oskarżonych o organizowanie zamachu stanu. Wszyscy oskarżeni zwolnieni są za kucją i znajdują się pod nadzorem policji. Siedzą jeszcze w więzieniu Ginejtis, Pupekaigis, Wajtkiewiczius, inż. Stejkunas i b.redaktor "Tautos Kelias" Slesorajtis. Sprawa będzie się odbywała przy drzwiach zamkniętych.

Cofnięcie subwencji rządowym instytucjom katolickim. Seminarjum nauczycielskie im. Szymona Daukantasa w Kownie, należące do katolickiego związku nauczycieli, otrzymywało od rządu rok rocznie subwencję w wysokości 50% ogółu wydatków. Obecnie Ministerstwo Oświaty odmówiło dalszego udzielania tej subwencji. W Kownie panuje przekonanie, że pozostaje to w związku z kursem antyklerykalnym obecnego rządu litewskiego.

Przymus szkolny na Litwie. Ukazało się rozporządzenia M-stwa Oświaty w sprawie przymusu szkolnego na Litwie. Przed wojną liczba analfabetów na Litwie wynosiła około 70%. W roku 1928 wprowadzono przymus szkolny w kilku powiatach. Obecnie rozporządzenie obejmuje cały kraj.

Incydent na Kongresie Eucharystycznym w Szawlach. Jak podaje prasa kowieńska, miał miejsce w Szawlach, gdzie się ostatnio odbył Kongres Eucharystyczny przy udziale 40 tys. następujący incydent:

Miejscowy kościół wypełnili po brzegi wierni, wielki tłum stał również na cmentarzu kościelnym. Nagle podczas nabożeństwa jedna z kobiet wydała głośny krzyk. Ktoś wyraził przypuszczenie, że wali się wieża kościelna. Wszyscy rzucili się do ucieczki przewracając jedni drugich. Według danych policji, zraniono przytem 19 osób, według danych prywatnych, ucierpiało zgorą 50 osób.

Odsłonięcie pomnika Janusza Radziwiłła w Birżach. Jak podaje prasa kowieńska, w dn.29 czerwca r.b. odbyło się w Birżach odsłonięcie pomnika Janusza Radziwiłła. Na uroczystość odsłonięcia zostali zaproszeni przedstawiciele rządu, prasy i społeczeństwa. W uroczystości wziął również udział pułk. huzarów, których patronem jest Janusz Radziwiłł.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

Dezercje Niemców kłajpedzkich z wojska. Z wojska litewskiego zbiegło do Niemiec znowu 4 żołnierzy narodowości niemieckiej. W ciągu ostatnich kilka tygodni dezertowało z armii litewskiej 15 żołnierzy, którzy znaleźli życzliwe przyjęcie w Prusach Wschodnich.

Pomnik ku czci generała Giełguda. Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.145/, strzelcy kłajpedzcy przygotowują się do obchodu 100-nej rocznicy śmierci Giełguda. Jak wiadomo, gen. Giełgud zginął w r.1831 podczas powstania, gdy dowodził oddziałem wojskowym w bitwie z Rosjanami. Pochowano go na cmentarzu w Kisynie w kraju Kłajpedzkim, gdzie obecnie zamierza się wzniesć mu pomnik.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW WILEŃSKICH.

K r o n i k a .

Dokoła wiecu akademików - Litwinów w sprawie polityki arcyb. Jakubrzykowskiego. Zamieszczone w "Biul.Kow." /Nr.470/ jako przedruk z "Rytasa" rezolucje wiecu akademików - Litwinów, jaki miał miejsce 17.V.r.b. w Wilnie, a dotyczył polityki kościelnej arcyb.Jakubrzykowskiego, były, jak podaje "Mūsų Vilnius" /Nr.16/ - wydane drukiem w postaci osobnej broszury. Cały nakład został jednak przez władze polskie skonfiskowany.

Przy uzasadnianiu swych rewelacji, powoływali się akademicy-Litwini na szereg dokumentów, jako to: 1/ memorjał Tymcz.Kom.Litw. Wil. do Nuncjusza papieskiego w Warszawie z 25 maja 1928 r., 2/pismo Tymcz.Kom.Litw.Wil. do J.E. arcyb.Jakubrzykowskiego z 14 stycznia 1930 r., 3/ pismo Prezesa Tymcz.Kom.Litw.Wil. K.Staszysa do J.E. arcyb.Jakubrzykowskiego z 12 kwietnia 1930 r., 4/ pismo ludności z par.Koniawa z 22 lutego 1930 r.5/ prośba ludności z par.Giedziunele z 22 lutego 1930 r.,6/ prośba ludności z par.Gierwiaty z 20 kwietnia 1931 r., 7/ referat, wygłoszony na zjeździe Katolików-Litwinów i Białorusinów z 4 maja 1931 r./"Vil.Ryt." Nr.36 z 9 maja 1931 r./

Rezolucje wiecu akademików-Litwinów podpisane zostały przez przewodniczącą wiecu Annę Palewiczównę i sekretarza wiecu Franciszka Czenysa.

Przeniesienie księdza - Litwina do parafji białoruskiej. Jak podaje "Vilniaus Rytėjus"/Nr.51/ przeniesiony został z rozporządzenia Kurji Metropolitalnej w dniach ostatnich do wyłącznie białoruskiej parafji Mierzany ksiądz Dominik Pieszka.

Jednocześnie do parafji Daleki /pow.Brasławski/ przybył proboszcz Wład.Piliński, nie umiejący ani słowa po litewsku, mimo, że 3-cia część parafjan stanowią Litwini./Przeszło 1000/.

Nowe oddziały T-wa Sw. Kazimierza. Jak podaje "Vilniaus Rytėjus" Nr.51, powstały ostatnio nowe oddziały T-wa Sw.Kazimierza w Wastakiszkach, Molakalniach, Michałowie /gm.daugieliska/ i w Berżyninkach /gm.brasławska/.

Nowe nauczycielki litewskie. Jak podaje "Vilniaus Rytėjus" /Nr.51/, roczne kursy pedagogiczne w Wilnie ukończyło w r.b. 10 nauczycielek-Litwinek.

B7